

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LƯU THỊ THU HÒA

**PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC NHẬN THỨC CHO HỌC SINH
THPT QUA DẠY CHƯƠNG "SÓNG ÁNH SÁNG"
VẬT LÝ 12 CƠ BẢN VỚI SỰ HỖ TRỢ
CỦA PTDH HIỆN ĐẠI VÀ BẢN ĐỒ TƯ DUY**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN – 2014

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

LƯU THỊ THU HÒA

**PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC NHẬN THỨC CHO HỌC SINH
THPT QUA DẠY CHƯƠNG "SÓNG ÁNH SÁNG"
VẬT LÝ 12 CƠ BẢN VỚI SỰ HỖ TRỢ
CỦA PTDH HIỆN ĐẠI VÀ BẢN ĐỒ TƯ DUY**

Chuyên ngành: LL & PPDH BỘ MÔN VẬT LÝ

Mã số: 60. 14. 01. 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. TRẦN ĐỨC VƯỢNG

THÁI NGUYÊN – 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu nêu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực, chưa từng được công bố trong bất kỳ một công trình của các tác giả nào khác.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả luận văn

Lưu Thị Thu Hòa

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo hướng dẫn khoa học **TS Trần Đức Vượng**, đã tận tình hướng dẫn tôi trong suốt quá trình thực hiện luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, khoa Sau đại học, khoa Vật lý, các thầy cô giáo giảng dạy cùng toàn thể các bạn học viên lớp cao học K20 trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tận tình giảng dạy, góp nhiều ý kiến quý báu cho tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu khoa học và làm luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, các thầy cô giáo và các em học sinh của trường THPT Trần Phú- Móng Cái; trường THPT Hải Đảo- Vân Đồn- Quảng Ninh đã giúp đỡ tôi trong quá trình nghiên cứu.

Chân thành cảm ơn những tình cảm quý báu của những người thân, bạn bè, đồng nghiệp đã cổ vũ, động viên, góp ý và tiếp thêm động lực để tôi hoàn thành luận văn này.

Mặc dù có nhiều cố gắng, nhưng do thời gian có hạn và năng lực bản thân còn nhiều hạn chế trong kinh nghiệm nghiên cứu, nên luận văn không tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được ý kiến đóng góp, chỉ bảo của các thầy, cô giáo và các bạn đồng nghiệp.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014

Tác giả luận văn

Lưu Thị Thu Hòa

MỤC LỤC

	Trang
Trang phụ bìa	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu, các chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng	v
Danh mục các hình.....	vi
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1- Lý do chọn đề tài:	1
2- Lịch sử vấn đề nghiên cứu:	3
3- Mục đích nghiên cứu:	4
4- Đối tượng nghiên cứu:	4
5- Giả thuyết khoa học:	4
6- Nhiệm vụ nghiên cứu:.....	5
7- Phạm vi nghiên cứu:	5
8- Phương pháp nghiên cứu:	5
9- Đóng góp của đề tài:	6
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC NHẬN THỨC CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC VẬT LÝ VỚI SỰ HỖ TRỢ CỦA PTDH HIỆN ĐẠI VÀ BẢN ĐỒ TƯ DUY.....	7
1.2. Hoạt động nhận thức và tính tích cực hoạt động nhận thức của HS.....	9
1.2.1. Hoạt động nhận thức của học sinh.....	9
1.2.2. Tính tích cực hoạt động nhận thức của học sinh.....	11
1.2.3. Các biện pháp chung phát huy tính tích cực nhận thức của học sinh.....	15
1.3. Vận dụng các phương pháp, phương tiện dạy học nhằm phát huy tính tích cực nhận thức của học sinh	16
1.3.1. Quan niệm về phương pháp dạy học theo hướng tích cực	16
1.3.2. Những đặc trưng của phương pháp dạy học theo hướng tích cực	16
1.4. Phương tiện dạy học hiện đại	17

1.4.1. Phương tiện dạy học	17
1.4.2. Các loại PTDH truyền thống sử dụng trong dạy học Vật lí	17
1.4.3. Các loại PTDH hiện đại sử dụng trong dạy học Vật lí.....	17
1.4.4. Vai trò, chức năng của PTDH hiện đại trong dạy học Vật lí.....	19
1.4.5. Vấn đề sử dụng PTDH hiện đại trong quá trình dạy học	20
1.5. Bản đồ tư duy	22
1.5.1. Khái niệm bản đồ tư duy.....	22
1.5.2. Cách đọc bản đồ tư duy.....	24
1.5.3. Cách vẽ bản đồ tư duy.....	24
1.5.4. Các ứng dụng của bản đồ tư duy trong dạy học.....	26
1.5.5. Một số biện pháp phát huy tính tích cực nhận thức của HS với sự hỗ trợ của BĐTD	30
1.5.6. Những chú ý khi sử dụng BĐTD để hỗ trợ cho việc tổ chức hoạt động nhận thức của HS	31
1.6. Thực trạng của việc phát huy tính tích cực nhận thức cho HS với sự hỗ trợ của PTDH hiện đại và BĐTD ở trường THPT.....	32
1.6.1. Về cơ sở vật chất của trường THPT Trần Phú	32
1.6.2. Về phía giáo viên	33
1.6.3. Về phía học sinh.....	34
1.6.4. Khả năng ứng dụng PTDH hiện đại và BĐTD trong dạy học Vật lí.....	35
1.6.5. Một số khó khăn khi sử dụng PTDH hiện đại và BĐTD trong dạy học.....	36
1.7. Kết luận chương 1	37
Chương 2. XÂY DỰNG TIẾN TRÌNH DẠY HỌC CHƯƠNG “SÓNG ÁNH SÁNG” -VẬT LÝ 12 CƠ BẢN VỚI SỰ HỖ TRỢ CỦA PTDH HIỆN ĐẠI VÀ BẢN ĐỒ TƯ DUY NHẪM PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC NHẬN THỨC CHO HS THPT	38
2.1. Đặc điểm chương “Sóng ánh sáng” -Vật lí 12 Cơ bản	38
2.1.1. Vai trò của chương “Sóng ánh sáng” trong chương trình Vật lí PT.....	38
2.1.2. Cấu trúc của chương “Sóng ánh sáng” -Vật lí 12 Cơ bản	38
2.1.3. Chuẩn kiến thức và kĩ năng chương “Sóng ánh sáng”- vật lí 12 cơ bản.	39
2.1.4. Nội dung dạy học chương “Sóng ánh sáng”	41

2.2. Một số định hướng trong việc tổ chức hoạt động nhận thức với sự hỗ trợ của PTDH hiện đại và bản đồ tư duy để phát huy tính tích cực nhận thức cho học sinh.....	47
2.2.1. Định hướng khi sử dụng PTDH hiện đại để hỗ trợ việc tổ chức hoạt động nhận thức cho học sinh.....	47
2.2.2. Định hướng khi sử dụng BĐTD để hỗ trợ việc tổ chức hoạt động nhận thức cho học sinh.....	49
2.3. Thiết kế tiến trình dạy học một số bài cụ thể trong chương “Sóng ánh sáng” -Vật lí 12 Cơ bản theo hướng nghiên cứu của đề tài	52
2.3.1. Định hướng chung của xây dựng tiến trình dạy học một số bài cụ thể theo hướng nghiên cứu của đề tài	52
2.3.2. Thiết kế tiến trình dạy học một số bài cụ thể trong chương “Sóng ánh sáng” -Vật lí 12 Cơ bản theo hướng nghiên cứu của đề tài	58
2.4. Kết luận chương 2	79
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	80
3.1. Mục đích và nhiệm vụ TNSP	80
3.1.1. Mục đích.....	80
3.1.2. Nhiệm vụ.....	80
3.2. Đối tượng và nội dung TNSP.....	81
3.2.1. Đối tượng	81
3.2.2. Nội dung.....	81
3.3. Phương pháp TNSP.....	81
3.4. Đánh giá thực nghiệm sư phạm (TNSP).....	82
3.4.1. Phương pháp đánh giá kết quả TNSP	82
3.4.2. Kết quả và xử lý kết quả TNSP	83
3.5. Kết luận chương 3	91
KẾT LUẬN	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO	95
PHỤ LỤC	98

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

STT	Viết tắt	Viết đầy đủ
1	BĐTD	Bản đồ tư duy
2	ĐC	Đối chứng
3	ĐHSP	Đại học sư phạm
4	GD & ĐT	Giáo dục và Đào tạo
5	GV	Giáo viên
6	HS	Học sinh
7	NXB	Nhà xuất bản
8	PGS	Phó giáo sư
9	PPDH	Phương pháp dạy học
10	PTDH	Phương tiện dạy học
11	SGK	Sách giáo khoa
12	TTCNT	Tính tích cực nhận thức
13	TS	Tiến sỹ
14	TN	Thực nghiệm
15	THCS	Trung học cơ sở
16	THPT	Trung học phổ thông
17	TB	Trung bình

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1: Bảng điều tra phương pháp dạy học của giáo viên.	33
Bảng 1.2. Bảng khảo sát thực trạng học tập của HS với môn Vật lí	34
Bảng 1.3. Bảng khảo sát khả năng nhận thức, mức độ tích cực của học sinh	35
Bảng 3.1: Bảng số liệu HS được chọn làm mẫu TNSP	82
Bảng 3.2: Thống kê các biểu hiện của tính tích cực, tự lực của HS	84
Bảng 3.3: Ý kiến của GV sau khi dự giờ tổ chức dạy học có sử dụng PTDH hiện đại và BĐTD	85
Bảng 3.4: Ý kiến của HS sau khi học giờ Vật lí có sử dụng PTDH hiện đại và BĐTD	85
Bảng 3.5: Bảng thống kê điểm số X_i (Y_i) của bài kiểm tra (phân bố tần số) ..	87
Bảng 3.6: Xếp loại điểm kiểm tra	87
Bảng 3.7: Bảng phân bố tần suất.....	88
Bảng 3.8: Bảng lũy tích hội tụ	88
Bảng 3.9: Bảng tổng hợp các tham số thống kê.....	89

DANH MỤC CÁC HÌNH

	Trang
Hình 1.1. Cấu trúc của BĐTD.	23
Hình 1.2 Cách đọc bản đồ tư duy	24
Hình 1.3: Cách vẽ bản đồ tư duy	25
Hình 2.1. Sơ đồ chương “ Sóng ánh sáng”	39
Hình 2.2 Sơ đồ thí nghiệm Iâng về giao thoa ánh sáng	42
Hình 2.3 Máy quang phổ	43
Hình 2.4. Mô hình cấu tạo máy quang phổ	43
Hình 2.5: Các loại quang phổ vạch phát xạ.....	44
Hình 2.6. Vẽ hình ảnh trung tâm “Bài 24. Tán sắc ánh sáng”	51
Hình 2.7. Vẽ nhánh cấp 1 “Bài 24. Tán sắc ánh sáng”	51
Hình 2.8. Vẽ nhánh cấp 2, cấp 3 “Bài 24. Tán sắc ánh sáng”.	52
Hình 2.9. BĐTD thí nghiệm về sự tán sắc ánh sáng của Niu-ton.....	62
Hình 2.10. BĐTD thí nghiệm của Niu - ton về ánh sáng đơn sắc	63
Hình 2.11. BĐTD tổng kết bài Tán sắc ánh sáng.....	65
Hình 2.12: Cấu tạo và hoạt động của máy quang phổ lăng kính	69
Hình 2.13: Sơ đồ thí nghiệm quang phổ liên tục	70
Hình 2.14: Sơ đồ thí nghiệm quang phổ vạch phát xạ	70
Hình 2.15: Sơ đồ thí nghiệm quang phổ vạch hấp thụ.....	71
Hình 2.16: BĐTD về các loại quang phổ.	72
Hình 2.17: Ống Cu- lit- giơ và cách tạo tia x	75
Hình 2.18: BĐTD về bản chất và tính chất của tia x	77
Bảng 2.1: Bảng thang sóng điện từ.....	77
Hình 2.19: BĐTD củng cố bài tia x.....	78
Hình 3.1: Biểu đồ xếp loại kiểm tra	87
Hình 3.2: Đồ thị phân bố tần suất	88
Hình 3.3: Đồ thị lũy tích hội tụ.....	89